

• TIỂU THUYẾT CÔNG GIÁO

QUỶ XUNG TỘI

Kỳ 53

MA VĂN LIÊU

Cuộc đối đầu không khoan nhượng giữa linh mục và pháp sư, phần 3 kỳ 53.

Đến vành đai chợ Xà Tón, thấy một tiệm nước của người Hoa (1), tuy vắng khách, nhưng vẫn còn bày sẵn 3 chiếc bàn tròn bằng gỗ mộc thếp, trên mỗi bàn có một bình tích, tức một loại bình trà lớn bằng sành, dáng đứng, kích cỡ lớn chứa đầy nước trà nóng, ủ trong vỏ trái dừa khô, loại dừa cho trái khổng lồ, được cura đôi; bên cạnh mỗi chiếc bình tích là năm bảy cái tách sành úp trên đĩa đá; thấy vậy chị Hải đứng ngay trước cửa tiệm, nhìn vào, nhanh nhẩu và hoạt bát hỏi lớn tiếng:

- *Có bán nước không chủ tiệm ơi?*

Đến tiệm nước mà còn phải hỏi có bán nước hay không bởi vì vào thời đó, trừ các tiệm nước ở đô thị hay thành phố lớn, các tiệm nước còn lại ở quê hoặc thị xã hay thị trấn v.v... chỉ bán nước vào sáng sớm từ 4g đến 8g sáng, sau đó không bán nước nữa.

Hỏi đến lần thứ ba mới có tiếng trả lời bằng cái giọng lơ lớ đặc trưng của người Trung Hoa định cư ở Việt Nam:

- *Có chớ! Có chớ!...! Ở “lây” pán (2) tối ngày sáng “lêm” mà! Mời quý khách dzô, mời quý khách dzô...*

Cha sở Luca tuy mệt nhoài, nhưng thần trí vẫn rất minh mẫn và tinh táo... trong lúc đứng chờ đợi, ngài kín đáo quan sát tiệm nước. Giọng của ông chủ tiệm từ trong vọng ra với vẻ xởi lởi hơn:

- *Dzô đi, dzô đi! Có cà phê, nước cam (3), xá xí, bánh tây (4) kẹo gừng a... đủ hết a, muốn thứ gì có thứ nấy a...*

Nghe tiếng nói mà chẳng thấy người, cha sở Luca hơi ngập ngừng, nhưng vì muốn cho hai phụ nữ thân mềm sức yếu có chỗ để ngồi nghỉ cho bớt mệt nên ngài đành thôi, không do dự nữa, bước theo hai phụ nữ vào hẳn bên trong tiệm nước; cả ba người đến chiếc bàn kê sâu phía bên trong tiệm nước để hưởng được không khí mát dịu bên dưới mái ngói của ngôi nhà dùng làm tiệm nước; cả ba người cùng kéo những chiếc ghế đầu, loại ghế không có lưng dựa, bằng gỗ, nặng trĩu, ngồi xuống định bụng nghỉ cho lại sức rồi mới kêu một thứ gì đó để uống.

Cũng vẫn tiếng nói của ông chủ tiệm nước từ bên trong vọng ra, tuyệt nhiên chẳng thấy người:

- *Há cái lý... Quý khách rót nước uống cho thấm giọng đi há! Rót nước uống cho thấm giọng đi há!...*

Nhìn vào nơi phát ra tiếng nói, cả ba người nhìn thấy trong bóng tối lơ mờ của gian trong căn nhà mái thấp lè tè, một người đàn ông có lẽ là ông chủ tiệm, người phát ra tiếng nói nãy giờ; dáng dấp người đàn ông trông chưa già lắm, lưng còn thẳng băng, người gầy, có vẻ như khá cao lớn, ăn mặc chỉnh tề, phong thái ung dung dù là đang ngồi trên chiếc ghế phổ to (fauteuil) (5), tay ông ta phe phẩy chiếc quạt lớn ra vẻ rất an nhàn thư thái... trái ngược hẳn hình ảnh các chủ tiệm nước hay tiệm ăn người Trung Hoa khác... họ thường ăn vận xuề xòa đến mức lè phè hơi dơ bẩn, có những ông chủ tiệm còn cởi trần phơi thân mập phệ với dáng vẻ lúc nào cũng tất bật bên nồi nước sôi sùng sục bốc khói nghi ngút, miệng tía lia đón khách bằng những lời nói vui vẻ.

Thấy vậy chị Hải nói nhỏ với chị Hương:

- *Ừ! Bán buôn gì mà không ra hỏi coi khách cần gì...*

Chị Hải nói nhỏ chỉ vừa đủ ba người nghe, vậy mà chưa dứt lời, ông chủ tiệm nhảy dựng lên ứng đáp liền, chứng tỏ tai ông ta thuộc loại siêu thính, ông ta nói lớn:

- *Áy da! Bán, bán... chớ sao không bán háy! Uống nước thấm giọng đi đã. Áy dà cái nị (6) này tính nóng còn hơn ông Trời nóng nắng ngoài kia nữa háy!...*

- Chị Hải giật mình cười. Lúc này chị Hải mới nghĩ: vừa rồi chắc phải do cảm thấy có điều gì đó không

ôn, cha sở Luca mới nghỉ ngơi không muốn bước vào tiệm nước này.

- Cha sở Luca và hai phụ nữ nhìn nhau với vẻ bối ngỡ và lo lắng. Phải! Chuyến xe bất bình thường vừa trải qua đã làm cả ba người tin rằng cô Bảy sai âm binh thần tướng quỷ phá để ngăn chặn cha sở Luca đến gặp cô Sáu, cho nên cả ba người không còn yên tâm vào bất cứ điều gì khác thường xảy ra. Cả ba rót nước trà từ chiếc bình tích ủ trong vỏ trái dừa khô ra uống; thông thường ở thôn quê sau khi đi ngoài trời nắng nóng về tới nhà, người ta lại uống nước trà nóng mà không tìm thứ gì mát để uống; đó là vì theo nguyên lý âm dương, nước trà nóng xua đi cái nóng trong cơ thể vừa nhanh lại vừa tốt cho sức khỏe hơn nước lạnh hay nước mát. Chị Hải tuy lo sợ, nhưng lại cố nói nhỏ với chị Hương một lần nữa bằng giọng thì thầm khe khẽ ý chừng như để thử lần nữa xem cái thánh giác của ông chủ tiệm có thực là phi phạm hay không.

- *Bán buôn gì mà ngồi lý bên trong thì làm sao tiếp khách...*

Trời ạ! Nhanh như cắt, ông chủ tiệm chớp lấy câu nói chưa kịp “ráo mực” ấy của chị Hải, “phang” liền:

- *Ấy dà! Ngộ nói nị nóng là nị nóng mà! Đàn bà con gái mà nóng như dzậy là đốt chồng đốt con đó!*

Hình như thầy ngay chính mình cũng chẳng nguội hơn, người đàn ông giật mình nên dịu giọng:

- *Ngộ tuy làm chủ nhưng con gái ngộ bán. Nó dzề tới ngay thôi mà!*

Cha sở Luca không thay đổi sắc mặt, nhưng nhìn hai phụ nữ, ngài nói với giọng nghiêm nghị không bình thường:

- *Chiếc xe lồi đã làm chúng ta đến đây quá muộn, e rằng chúng ta sẽ không kịp để chiều này trở về nhà. Vậy nên chúng ta cấp tốc kiểm cái gì lót dạ thay cho bữa ăn trưa rồi đi ngay đến đó.*

Giọng nói của cha sở Luca gần như chỉ thì thầm, người đứng cách năm ba bước chưa chắc đã nghe được, thế mà ông chủ tiệm với cặp mắt cú vọ cứ lom lom nhìn ba người và nghe được; ông ta bật đứng dậy như chiếc lò xo bị nén đã lâu, rời khỏi ghế phổ tôi, tiến thẳng ra chỗ ba người đang rục rịch sắp đứng lên để rời đi, nhìn cha sở Luca trừng trừng, ông ta khoác tay ngăn:

- *Ấy dà! Đừng nổi nóng! Đừng nổi nóng! Con gái ngộ sắp dzề rồi, chỉ một lát nữa thôi! Đừng đi! Đừng đi! Ở lại ngộ có đồ ăn. Tiệm của ngộ có đủ đồ ăn, đi đâu cho cực. Đi đến đó nguy hiểm lắm!*

Ông chủ tiệm giờ giọng dụ khi:

- *Ấy dà! Ở lại đây ngộ đãi cho ăn cơm gạo trắng với phá lấu (7) không lấy tiền, không lấy tiền, ăn xong rồi đi dzề nhà luôn cho khỏe há....* -ông vừa nói vừa cười mon trốn vừa khoác tay ra chiều đơn đã tốt bụng- *Ăn rồi lên xe đi dzề thẳng nhà luôn há! Dzề thẳng nhà luôn há!*

Với dáng cao lớn chừng một mét tám, lại mặc nguyên bộ áo quần trắng vải sa teng (satin) ông khoa tay múa chân như con bù nhìn ngoài ruộng lúa và nói năng như kẻ đã từng quen biết cha sở Luca và hai phụ nữ từ hồi nào.

Nghe những câu nói lạ thường lại mập mờ ý tứ như: “*đừng đến đó nguy hiểm lắm*”, “*ăn không lấy tiền*”, “*ăn xong về thẳng nhà luôn*”, cả ba người cứ nhìn nhau.

Chị Hải hỏi cha sở:

- *Thưa cha! Cha tính sao đây?*

Cha sở Luca nói:

- *Bằng mọi giá, chúng ta phải đi hai cô ạ! Không thể chậm trễ để còn kịp trở về nhà chiều nay.*

Hai phụ nữ hiểu ý cha sở Luca muốn rời khỏi tiệm nước này ngay kéo gặp nguy hiểm.

Cha sở nói với ông chủ tiệm:

- *Cám ơn ông chủ đã cho chúng tôi ngồi nghỉ và “uống nước, thấm giọng”... lại còn được mời ở lại để dùng “cơm trắng với phá lấu”, nhưng chúng tôi buộc phải đi “đến đó” cho sớm chớ không “dzề thẳng nhà luôn” được.*

Dùng ngay chính những câu chữ lạ lùng của ông chủ tiệm, cha sở Luca muốn biết ông ta là ai, ông ta đã biết những gì về chuyến đi này của ngài và muốn biết tại sao ông ta lại biết được tất cả những điều đó. Nói xong, cha sở Luca và hai phụ nữ đứng lên rời khỏi tiệm nước.

Trong lúc cha sở nói, ông chủ tiệm nhìn ngài trừng trừng nhưng không biểu lộ điều gì.

Cha sở Luca không nói thêm lời nào, cùng với hai phụ nữ bước ra khỏi tiệm nước. Ông chủ tiệm còn tiếp tục can ngăn ba người thêm lần nữa, nhưng cách can ngăn có vẻ yếu ớt như làm lấy lệ. Cả ba người ra khỏi tiệm nước xong liền mau mau đi tìm nơi có bán thức ăn..

...

Nhưng vừa mới đi qua được vài căn nhà phố, chị Hải lão đảo, gương mặt bỗng tái xanh, đôi vành môi tím tái và run lên bần bật; chị Hương phải vội đỡ chị Hải ngồi bệt xuống đất. Cha sở Luca hơi bối rối vừa cố nghĩ cách giải quyết tình thế vừa nặn óc đoán xem việc chị Hải đột ngột bị bệnh liệu có liên quan đến ông chủ tiệm nước hay không.

Nhìn khắp một lượt những căn nhà phố cửa đóng im ỉm, không tìm thấy có nơi nào để cho chị Hải ngồi nghỉ tạm đỡ, chị Hương hỏi ý kiến cha sở Luca xem có nên đưa chị Hải quay trở lại tiệm nước hay không; suy nghĩ giây lát, cha sở Luca gật đầu đồng ý.

Chị Hương dìu chị Hải trở lại tiệm nước.

Ông chủ tiệm cười hề hề khi thấy ba người quay trở lại trong tình trạng dở khóc dở cười như thế, với dáng người cao to dềnh dàng trong ngôi nhà chật hẹp khó xoay trở, vậy mà ông vẫn nhanh nhẹn và gọn gàng giúp đỡ chị Hương đưa chị Hải vào nằm ngay trên chiếc ghế phổ toại của ông ngồi lúc nãy, mang nước, khăn lau và những thứ cần dùng ra trong lúc miệng mồm không ngớt liếng thoảng:

- *Hề hề hề... Thấy chưa! Ngộ bảo ở đây cho ngộ tiếp đãi mà không chịu, hề hề hề... Đi đâu mà được chớ? Chỗ đó nguy hiểm lắm!*

Vội về mặt rất bình thân, cha sở Luca nói:

- *Cám ơn lòng tốt của ông chủ. Xin ông cho chúng tôi nghỉ tạm một lúc khi cô ấy khỏe chúng tôi đi ngay.*

- *Áy dà! Nghỉ ở đây luôn đi rồi mai dzề thẳng nhà. Đến đó làm chi nguy hiểm lắm! – Ông chủ tiệm hào hứng.*

Vẫn với gương mặt điềm đạm, cha sở Luca hỏi:

- *Nhưng ông chủ biết chúng tôi đi đến nơi nào đâu mà bảo rằng nơi đó nguy hiểm?*

Ông chủ tiệm trả lời lấp lửng

- *Ồ... Thấy đáng quý khách là người ở phương xa đến, nhưng nơi này là nơi xảy ra chiến sự ác liệt cho nên ngộ nhắc nhở dzậy thôi.*

Cha sở Luca không tin. Im lặng một lúc ngài bất ngờ hỏi:

- *Ai sai ông chủ chu đáo với chúng tôi vậy?*

Ông chủ tiệm giật thót, ấp úng rồi quanh co đáp:

- *Ồ ồ... Chúa... dạy phải yêu người mà!*

Nhưng câu nói có tính cách “mồm miệng”, cha sở Luca cười, gật đầu ra vẻ đồng ý rồi không hỏi thêm gì nữa.

Đang cạo gió cho chị Hải, chị Hương ngất xỉu dưới chân chị Hải tự hồi nào; sở dĩ cha sở Luca phát hiện ra là vì ngài bất gặp cái liếc mắt nhanh nhẩu có vẻ khả nghi hướng về phía hai phụ nữ của ông chủ tiệm, nhìn theo ngài thấy cảnh tượng chị Hải nằm dài sóng xoài trên ghế phổ toại, mắt nhắm nghiền, trong lúc chị Hương ngồi dưới đất nhào người và gục mặt trên hai đùi của chị Hải. Hai phụ nữ hoàn toàn bất động tự lúc nào... cha sở Luca hiểu rằng mọi chuyện đang xảy ra đúng như ngài đã ước đoán. Cha sở Luca, vẫn tỏ thái độ bình tĩnh, bước lại gần hai phụ nữ để quan sát cho rõ hơn.

Có chút ít kinh nghiệm về bệnh lý theo quan niệm Đông y cổ truyền, cha sở Luca thử gọi hai phụ nữ vài tiếng; sau đó thử lay động vai của từng người, cuối cùng ngài cầm tay giống như để gọi họ dậy kỳ thực chính là để nghe qua nhịp động mạch ở cổ tay của hai người... Trở về ghế ngồi ở bàn nước, cha sở Luca an tâm tin chắc hai phụ nữ bị trúng thuốc ngủ liều cao.

Ông chủ tiệm theo dõi cha sở Luca sát sao miệng cứ lảm nhảm:

- *Áy dà! Nị cứ để cho hai cổ ngủ. Dà! đi đường mệt quá mà!*

Định nói điều gì đó, nhưng cha sở Luca lại thôi, ngài lẳng lặng đến chiếc bàn vừa ngồi lúc nãy; nhìn 2 tách trà hai phụ nữ đã uống cạn mới cách đây chưa đầy 15 phút; cha sở Luca nhớ lại hai người đã uống mỗi người không dưới hai tách trà đây ắp trong khi ngài, vì cảnh giác ngay từ đầu, nên chỉ nhấp môi. Cha sở Luca bình tĩnh ngồi suy nghĩ và chờ đợi hai phụ nữ tỉnh dậy. Trong khi cha sở Luca rất bình tĩnh thì ngược lại, ông chủ tiệm bắt đầu có những dấu hiệu cho thấy ông đang chột dạ và mất bình tĩnh dần bằng cách ông cứ đi ra đi vào và luôn miệng trấn an cha sở Luca, người bình tĩnh hơn ông: “*Không sao lâu, không sao lâu, đi nắng mệt rồi buồn ngủ thôi mà*”. Rồi mãi vẫn không thấy cha sở Luca tỏ ra bất kỳ một động tĩnh gì, ông ta lại càng rối hơn lên đến nỗi để lộ dần tất cả sự vụng về, lẩn thẩn của mình... Như đã hứa, ông chủ

tiệm mang ra một đĩa bánh thuẫn (8). Ông tiếp tục mang ra nhiều món ăn khác mời mọc và thuyết phục cha sở Luca dùng; đổi lại, cha sở Luca chỉ cảm ơn rồi không đụng đến bất cứ món gì.

Dân chuyên đi rừng chuyên nghiệp khi gặp thú dữ trên đường đi, họ không bỏ chạy hoặc tỏ ra sợ hãi... nhưng họ bình tĩnh đi tiếp hoặc đứng yên nhìn thẳng vào mắt các con thú dữ ấy; vài phút sau chúng bỏ đi vì chúng không thấy bị đe dọa, đồng thời vẻ bình thản của con người khiến chúng e ngại; cũng vậy, trong giao tiếp giữa con người với nhau, khi đối mặt với những kẻ hung hãn, sự điềm tĩnh và im lặng nhìn thẳng vào mắt họ, nhiều khi lại khiến họ nể sợ hơn (9); còn hơn thế nữa, dùng sự im lặng đáp lại lời lăng nhục, kẻ lăng nhục nhận lãnh một sự lăng nhục còn nặng hơn. Ngay khi không phải để đối đầu, im lặng cũng mang lại nhiều hiệu ứng lớn lao (10).

Cha sở Luca cảm ơn ông chủ tiệm mỗi lần ông mang ra một món ăn gì đó; cảm ơn xong cha lại ngồi im bất động.

Vì càng lúc ông chủ tiệm càng bị thần thái và phong cách hiền nhân quân tử mà cực kỳ khó hiểu của cha sở Luca trấn áp, ông càng lúng túng như đứa trẻ trước mặt người lớn, cho nên ông nói nhiều hơn và càng nói càng tiếp tục mắc thêm sai phạm; để khóa lấp những sai phạm ấy, ông mang ra thêm thức ăn. Tuy đói và khát, nhưng cha sở Luca rất kiềm chế bản thân, đặc biệt ngay cả khi cơ thể đàn ông có nhu cầu tiêu tiện nhiều hơn cơ thể phụ nữ, nhưng cha sở cũng có cách không chế (11).

Cứ ngồi yên tại một chỗ, im lặng và điềm tĩnh, cha sở Luca vừa lấy lại sức khỏe cho mình, vừa dần dần làm cho ông chủ tiệm ngày một sốt ruột, hề càng sốt ruột thì càng mất bình tĩnh, càng mất bình tĩnh thì càng để lộ ra những điểm sơ hở, càng để lộ những sơ hở càng tố giác thân phận của mình.

Trời, từ trưa đến xế dần rồi chuyển sang đêm, cha sở Luca vẫn ngồi đó canh giữ hai phụ nữ bị con ngu mê mệt đè nặng; nhưng điều làm ngài an tâm là lúc gần sáng, thỉnh thoảng hai phụ nữ trở mình..

Mặc chiếc áo bà ba vải Tam công (12) màu đen đã sờn cũ, vải áo được dệt bằng chỉ to thô nhưng mềm mại, ôm sát thân hình đe đúc khỏe khoắn khiến cha sở Luca ngồi yên lặng mà cứ trông giống như một pho tượng đồng, trong lúc ông chủ tiệm đi tới đi lui bồn chồn tỏ vẻ bất lực trước thái độ kiên định từ chối không dùng bất cứ thứ gì ông ta dọn ra. Vào khoảng 1 giờ sáng, vì quá nóng ruột, ông chủ tiệm không kiềm được nữa, ngồi xuống chiếc ghế đầu đối diện với cha sở Luca và gọi chuyện:

- *Ngô biết nị không phải là người tâm thường, nhưng sao nị lại đi làm cái chuyện mà người ta không ưa... dzây?*

Cha sở Luca trả lời:

- *Ông thuộc về số những người không ưa đó chứ gì?*

Ông chủ tiệm bối rối:

- *Áy dà! Ngô... ngô... chỉ là con chốt trên bàn cờ tướng thôi mà!*

Cha sở Luca đã từng đối đầu với quý, nên ngài cũng khá nhanh nhạy. Tuy nhiên ngài vẫn luôn để cho đối phương tự “lộ bài”, lộ đến đâu thì ngài sẽ tùy theo đó mà cời nút thắt thêm ra. Cha sở Luca nói:

- *Vậy thì phải coi cái mà người ta không ưa đó là gì...*

Ông chủ tiệm lớ ngớ bật mí:

- *Chuyện chị em nhà người ta mà nị tính xen dzô đó!*

Dù vậy, cha sở Luca vẫn bình thản giữ im lặng vờ như không biết.

Chờ một lúc không thấy cha sở nói gì, ông chủ tiệm sốt ruột nói:

- *Nị vẫn cứ đi đến đó à?*

Bây giờ thì cha sở Luca thấy rõ ông chủ tiệm là một trong những tên tay sai “ở cõi dương” (13) của cô Bảy, nhưng ngài vẫn im lặng. Sự im lặng thúc giục ông chủ tiệm nói thêm:

- *Há cái lý nị không thể lấy được cái nị muốn đâu! Đậy mới chỉ là chặng thứ hai. Nị còn phải đối đầu với nhiều chặng nữa rất nguy hiểm.*

Biết âm binh thần tướng của cô Bảy lập nên chướng ngại này để cản đường cha sở Luca đến gặp cô Sáu, nhưng vì mưu mô ấy hiện đã bị thất bại –do họ không đánh thuốc mê được ngài- nên họ đành phải giả trò hăm dọa; cha sở Luca nghiêm nghị tuyên bố không phải chỉ cho ông chủ tiệm, mà cho cả cô Bảy cùng lũ âm binh thần tướng của cô ta, vì ngài biết chắc tất cả bọn họ lúc nào cũng theo dõi lắng nghe từng lời và chú mục từng cử chỉ của ngài ngay từ đầu:

- *Tôi chỉ làm đúng nhiệm vụ của mình; còn chuyện được thua còn mất hay thành bại đều do Chúa.*

Cha sở Luca nhìn thẳng vào mặt ông chủ tiệm:

- *Bây giờ thì ông đi ngủ đi! Đã 2 giờ sáng. Ông mệt rồi. Và chẳng ông cũng không còn việc gì để làm nữa đâu!*

Dáng người cao to thật không xứng với bản lãnh bé tí của người Hoa kiều này, cho nên khi nghe tất cả những điều trên, ông ta áp úng và sợ hãi thấy rõ. Ông ta chuồn vào trong và mất dạng luôn.

Cha sở ngồi một mình canh giữ hai phụ nữ để cho họ ngủ mê ngủ mệt nhưng trong bình an.

Tuy không chống nổi cơn buồn ngủ, cha sở Luca ngồi thiếp đi từng cơn nhưng trong sự cảnh giác cao độ.

4 giờ sáng, chị Hương rồi đến chị Hải, cả hai lần lượt thức dậy; phản ứng đầu tiên của họ là rất sợ hãi; sau một lúc, họ hoàn hồn; rồi khi nhìn thấy cha sở Luca ngồi gần đó, cả hai yên tâm ngay.

Khi ba người rời khỏi tiệm nước đi tìm mua thức ăn ở gần đó, cha sở Luca kể cho hai phụ nữ nghe mọi việc, không quên dặn họ đừng sợ, vì mọi việc sẽ có cha lo, cha còn dặn hai người chỉ làm một việc rất cần, đó là nhanh chóng đưa cha đến nhà cô Sáu bằng mọi cách.

(còn tiếp)

(1) *Thời bấy giờ, khoảng thập niên 1960-1970 trở về trước, quán cà phê được gọi là “tiệm nước”; đặc biệt các tiệm nước phần lớn là của người Hoa – người Hoa có máu doanh thương hơn người Việt- đặc điểm dễ nhận ra tiệm nước của người Hoa là luôn có một tủ kính sặc sỡ với những chữ Hoa được đặt trước cửa tiệm..*

(2) *“Lây” là đây, “lủ” là đủ, “pán” là bán. Người Hoa thời trước phát âm mẫu tự “đ” và “r” thành mẫu tự “l”, mẫu tự “b” thành “p”/ Để quý độc giả dễ theo dõi, chúng tôi xin cứ ghi lại đúng chính tả tiếng Việt mà không ghi nguyên văn cách phát âm lơ lớ ấy..*

(3) *Thời đó gọi nước ngọt bây giờ là nước cam.*

(4) *Thời đó gọi bánh ngọt nói chung là bánh tây vì bánh có xuất xứ bên Tây (Pháp) để phân biệt với các loại bánh của dân gian Việt Nam.*

(5) *Ghế xếp bằng gỗ cứng vài bố có thể ngồi hoặc nằm.*

(6) *Ngộ: tôi... tức ngồi thứ nhất; nị: anh, chị... tức ngồi thứ hai.*

(7) *Ngày đó, lúa mùa (mỗi năm 1 vụ) xay ra cho gạo nấu thành cơm có màu trắng ngà; còn cơm trắng do gạo đất tiền từ nước ngoài nhập khẩu vào Việt Nam, chỉ có nhà giàu mới ăn nổi gạo này. Phá lấu; là thịt hay đồ lòng... bằng lối ướp và cách nấu riêng biệt, trở thành một món ăn với cơm hoặc món nhậu rất hấp dẫn, người Pháp gọi là rô-ti, người Việt gọi là khìa, người Trung Hoa gọi là phá lấu.*

(8) *Loại bánh ngọt màu trắng tinh, mềm thơm bùi dùng đãi khách trong các tiệc cưới ở miền Tây Nam bộ thời bấy giờ.*

(9) *Đức Giáo hoàng Piô XII lần kia bị bọn lính Phát xít Đức hung ác của Hitler, lực lượng SS, gõ cửa phòng để bắt ngài. Thế nhưng cửa mở, thấy ngài điềm tĩnh im lặng đứng nhìn bọn chúng với dáng vẻ vừa hiền từ nhưng vừa uy nghiêm. Vài phút sau bọn chúng rút lui.*

(10) *Tuân Tử dạy: “Im lặng, lắng nghe, ghi nhớ, hành động và khôn ngoan là 5 cung bậc khác nhau của trí tuệ”. Có thể coi đây là ngũ-cung-sống của cuộc đời. Tóm lại, im lặng là một nghệ thuật kỳ diệu và là cách thể hiện văn hoá cao cấp.*

(11) *Sau này cha sở Luca kể lại để dạy thêm cho chúng tôi (Ma Văn Liêu và thầy Thời) rằng: lúc ấy ngài không đói, không khát cũng không cần tiểu tiện như ông chủ tiệm nghĩ, vì cha đã tiên liệu trước mọi tình huống. Để tiên liệu, trước khi đi gặp cô Sáu vài tuần, cha sở đã nghĩ ra mọi tình huống, cho nên để chống lại cơn đói, cơn khát, cha đã tập nhịn đói nhịn khát vài ngày; để chống buồn tiểu, cha tận dụng những lúc chiếc xe lô thìung hỏng hóc để đi tiểu, cộng thêm vào, cha luôn mang trong mình một túi cơm rang phơi khô, ăn cơm rang phơi khô, dần ông có thể nhịn tiểu rất lâu. Điều cha sở Luca muốn dạy cho chúng tôi là trước khi làm một việc gì, phải tiên liệu mọi hoàn cảnh xấu nhất có thể xảy ra, xảy ra như thế nào, phải ứng phó ra sao.*

(12) *Loại vải màu đen rẻ tiền nhưng dày và chắc, nông dân miền Tây Nam bộ ưa thích.*

(13) *Những người đang sống nhưng theo nghề phù thủy, thầy bùa, thầy pháp...*